

UIT DE HISTORIE VAN KOEDIJK

door J.P. Geus

XXI. De eerste brandspuit.

Reeds in 1771 beschikte Koedijk over een eigen brandspuit.

In het dorpsarchief is een boekje aanwezig met het opschrift: Keure en Ordonnantie, noopens den aanleg, het onderhouden en behandelen van de Brandspuit te Koedijk.

Het is gedrukt te Alkmaar bij Jan Coster Hz.

De keur werd vastgesteld en gepubliceerd op 23 mei 1771 en de inleiding luidt als volgt:

Schout, schepenen en vroedschappen der ambagts heerlijkheid Koedijk en Huijswaard niet dan met veel aandoening gehoord hebbende, dat bisonder in de laatste jaaren en ten platte Lande in Noord Holland in veele huijsen brand is ontstaan, dikwils aangekomen in 't hooij, met de aller naarste en akeligste gevolgen, hebben daarom na rijpe deliberatie ten hoogste nodig geagt, om in dit Dorp aan te leggen een Brandspuijt, omme in kas van nood (waar voor God ons lange genadiglijk, zoo wij smeeken, wil bewaren) daar van een nuttig gebruik tot blussing van brand te kunnen maken, en teffens ter behoudenisse van een goede en wel geschikte Ordre in het gebruiken en behandelen van deselve, en ter voorkoming van alle wanordre en ongeregeldheden, te Keuren, Ordonneren en Statueren, enz.

De kosten van aanschaf en onderhoud moesten door de ingezetenen worden betaald naar evenredigheid van hun bezit aan huizen, schuren en andere gebouwen en getimmerten. Vrij van betaling waren de predikant, de schoolmeester en de vroedvrouw.

De brandspuit kreeg een plaats in de "Gereformeerde Kerk" en bij brand moest men zich wenden tot de schoolmeester, die tevens koster was, om de deur van de kerk te openen en de brandklok te kleppen.

Om de brandspuit te bedienen werden aangesteld: 3 brandmeesters, 3 assistenten, 3 commandeurs, 2 gereedschapdragers die zonodig de gaten in de slangen dicht moesten binden, 3 grote lantaarndragers, 2 kleine lantaarndragers, 4 pijp-leiders en 84 pompers.

Van de hiertoe in 1771 aangestelde personen is een lijst in het archief aanwezig, evenals van het jaar 1799.

In beide lijsten is sprake van officieren en mindere bediendens.

In artikel 26 zijn ook de voorwaarden omschreven voor het gebruik in naburige dorpen. Op verzoek van zo'n dorp kon de brandspuit met alle daarbij behorende manschappen worden ingezet tegen een vergoeding van 25 gulden.

Een dergelijke bijstand was nodig op 10 april 1793 toen • s avonds om half negen brand uitbrak te Broek op Langendijk. Daar gingen, bij een vrij sterke noordoosten wind, in een tijd van drie uur het raadhuis en 42 woonhuizen in vlammen op.

Over de brand te Broek op Langendijk is door een tijdgenoot een verslag op rijm gemaakt, bestaande uit 108 op vierregelige coupletten.

Uit het relaas blijkt dat er te Broek op Langendijk geen brandspuit was, doch dat hulp werd geboden door de brandspuiten uit Zuid Scharwoude, Noord Scharwoude, Oudkarspel, Koedijk en Alkmaar.

Het couplet waarin Koedijk ter sprake komt, luidt:

*Koedijk die kwam beneden wind,
Met spuit en volk om te bewaren
Twee watermolens, die men vind,
Aan 't eind van 't dorp in groot gevaren.*

Op het zuideinde van Broek op Langendijk stonden destijds twee watermolens van het Geestmerambacht.